

The Hannah Arendt Papers
at the Library of Congress

Pleidooi voor menselijke waardigheid

Thema's Arendt 1906-1975

- Hoe kan totalitarisme ontstaan
(voorwaarden en kiemen)
 - Macht, geweld en verantwoordelijkheid
 - Wat mensen *doen* onderscheiden
 - Arbeid
 - Werk
 - handelen
-

Totalitarisme

- Arendt's eigen ervaringen maken het noodzakelijk om erop te reflecteren.
 - Niet te optimistisch en niet te pessimistisch (citaat uit Totalitarisme, blz 39 en 40) zoekt zij naar handvatten
 - Om te begrijpen
 - Om te onderkennen
 - Om iets te kunnen uitrusten tegen
-

Gevaren in politiek/maatschappij

- ❑ Cynisme (wantrouwen en leugen als behorend bij politiek)
 - ❑ Verwijzingen naar groter systeem waar alles (ook geweld en leugens) onder valt als noodzakelijk onderdeel.
 - ❑ Onzichtbare macht of verdubbeling van de macht, macht die overal en nergens is.
 - ❑ Berekenen neemt plaats in van oordelen.
-

Wat mensen doen (*vita activa*)

- de *vita activa*, wordt door filosofen vanuit de hoger gewaardeerde *vita contemplativa* beschouwd en hiertegenover geplaatst.
 - Arendt geeft hernieuwde aandacht aan actieve leven;
 - Arbeid
 - Werk
 - Handelen
-

Pluraliteit

- Iedereen is gelijk in zoverre hij/zij verschillend is
 - Dat verschillend zijn willen/moeten mensen deel laten uitmaken van het politieke veld waarin zij aan elkaar verschijnen.
-

nataliteit

- Nataliteit is het vermogen iets nieuws te beginnen.
 - Het is -zeker in het latere denken van Arendt- een wapen tegen de overheersing
 - Nataliteit geeft het vermogen weer om het onverwachte waar te maken 'tegen iedere waarschijnlijkheidsrekening in'
-
- Hoop en verantwoordelijkheid

Onvoorspelbaarheid

- De typisch menselijke eigenschappen maken de menselijke politiek wereld bij uitstek onvoorspelbaar
 - Alles willen vangen en voorspellen → opheffen van de onvoorspelbaarheid = opheffen van menselijke conditie
-

Wat is menswaardig bestaan?

- Ruimte voor ontmoeting
 - Ruimte voor dragen van verantwoordelijkheid
 - Ruimte voor onvoorspelbaarheid
 - Ruimte voor persoonlijk oordeel
 - Ruimte voor het wie en niet alleen voor het wat
-

Wie en wat

- We zijn soms aanwezig als een wat
 - leeftijd
 - c.v.
 - Functieomschrijving
 - Arbeid en werk
 - We zijn soms aanwezig als een wie
 - Uniciteit
 - Persoonlijkheid
 - Hoe specifieke persoon een functie invult
 - Handelen en spreken
-

'Wie' is kwetsbaarder dan het 'wat'

- Door gerichtheid op effectiviteit en nut
 - Door cynisme
 - Door angst
 - Het 'wie' kan zich niet verdedigen, het heeft geen stem en heeft geen nut in arbeid en werk
-

Oordeelsvermogen, wat is dat?

- Oordeel kan getoetst worden aan de wet
 - Oordeel kan ook persoonlijk zijn
 - Is je eigen moreel oordeel het belangrijkste?
 - Is algemene regel het belangrijkste?
 - Gaat het om wat (wetten en regels) of om wie (persoonlijke keuzes)
-

Kunnen leven met jezelf

- ❑ Arendt pleit niet voor mensen met grote principes.
 - ❑ Arendt pleit voor hanteren van persoonlijke moraal binnen de wet.
 - ❑ Maar wel met uiteindelijk de vraag "Als je naar de wet leeft kun je dan nog verder met jezelf?"
-

Wie blijft overeind?

- Arendt schrijft over persoonlijk oordeel omdat ze er vanuit gaat dat om het kwaad te laten slagen het genoeg is dat gewone mensen niets doen = banaliteit van het kwaad.
 - Wie kan het kwaad keren?
 - Experimenten Milgram en Zimbardo laten zien dat Arendts analyse klopt
-

Ruimte voor pluraliteit

- Erkennen dat onvoorspelbaarheid er is.
 - Kritiek durven hebben op doel-middel denken.
 - Oefenen van het oordeelsvermogen
 - Zimbardo pleit voor beschermen van klokkenluiders
-

Helden

- Een held is niet iemand die zichzelf de wet stelt, hij/zij leeft meestal niet groots en meeslepend.
 - Je weet niet van tevoren wie een held zal zijn.
 - Arendt; Heldendom ligt bij mensen die in ongewone omstandigheden het gewone kunnen blijven doen.
-